

Justitiedepartementet
Enheten för migrationsrätt
Charlotte Mattsson
Referens: JU2016/01307/L7

Angående Utkast till lagrådsremiss ”Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige”.

Svensk socialmedicinsk förening har haft möjligheten att läsa regeringens förslag om att tillfälligt begränsa möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige (Promemoria Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige (utkast till lagrådsremiss) och inlämnar här, på eget initiativ, nedanstående synpunkter. Svensk socialmedicinsk förening utgör Svenska Läkaresällskapets sektion för socialmedicin och är en specialistförening inom Sveriges Läkarförbund.

Regeringens förslag om en tillfällig lag om begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige syftar till att anpassa de svenska asylreglerna till EU:s miniminivå. I korthet gäller att lagen skall gälla i tre år. Flyktingar och alternativt skyddsbehövande som beviljas skydd i Sverige ska beviljas tidsbegränsade uppehållstillstånd i stället för permanenta uppehållstillstånd – vilket är huvudregeln i dag. Vid det första prövningstillfället ska de som bedöms ha flyktingskäl få ett tillstånd på tre år. När tillstånden löper ut ska de förlängas, om det fortfarande finns skyddsskäl. Alternativt, ska ett permanent uppehållstillstånd kunna beviljas, om personen kan försörja sig. Därtill begränsas rätt till familjeåterförening.

Svensk socialmedicinsk förening ser med stor oro på det angivna förslaget. Skälet som anges är att man, genom att anpassa de svenska asylreglerna till EU:s miniminivå minskar attraktionen att komma till Sverige och minska antalet flyktingar. Vår grundkritik är att man genom denna form av signalpolitik, där man medvetet skapar ogynnsamma förutsättningar för de flyktingar som kommer till Sverige, kommer att skapa stora hälsoproblem hos dessa flyktingar och ökande klyftor mellan människor i vårt land. Som en konsekvens av den ökade risken för ohälsa hos dessa grupper ökar även risken för en ekonomisk belastning på andra välfärdssystem som hälso- och sjukvård och socialförsäkringssystemen

Vi respekterar att Regeringen försöker möta en svår situation som uppstått till följd av den kraftiga tillströmningen av flyktingar till Sverige. Handläggningstiderna för ansökningar om asyl och uppehållstillstånd har blivit ohållbart långa, vilket skapar osäkerhet för de individer som får vänta länge på besked om de får stanna i Sverige eller inte. Men den lösning, om än tillfällig, som Regeringen föreslår kommer att innebära en tydlig försämring jämfört med dagens situation i just detta avseende och till detta läggs ytterligare svårigheter genom en osäker familjeåterförening i framtiden, vilket kommer att öka de trauman som barn och unga lider av efter krig och flykt.

Det är väl belagt att den osäkerhet som uppstår i en människas liv när hon i längre tid lämnas i ovisshet om sin aktuella och kommande livssituation leder till försämrad mental hälsa och ökad risk för generell ohälsa, inklusive självskador. Det nu liggande förslaget kommer att innebära att den osäkerhet som idag råder p.g.a. långa handläggningstider, ersätts med en ännu längre period av dokumenterad osäkerhet såsom den per definition representeras av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Ett sådant stadium kan både skapa permanent osäkerhet, med åtföljande frustration, och svårigheter att etablera sig i det svenska samhället på legal basis. Möjligheterna till arbete och boende försvåras avsevärt om en person inte kan lämna besked om sin "tills vidare"-relation till arbetsgivare eller hyresvärd. Det är också välbelagt att dessa personer ofta utnyttjas att ta arbeten med mycket dåliga arbetsvillkor, vilket i sig skapar ohälsa. Sammantaget leder detta till en ökad ojämlikhet i hälsa i Sverige samt ökade samhällsliga kostnader pga. ohälsa.

Vi vet, samtidigt, att flyktingar, såväl vuxna som barn, som får ett mottagande som skapar trygghet, hopp, framtidstro och känsla av sammanhang och som får möjlighet till boende och arbete eller annan meningsfull aktivitet, snabbare kan återhämta sig efter den stress flykten och trauma i krig och familjeförluster inneburit, att detta kan skapa tillit till det svenska samhället. Med denna form av ansats kan de nyanländas kompetens och resurser också snabbare tas till vara för att bidra i områden som har arbetskraftsunderskott i vårt land.

Svensk förening för socialmedicin ser påtagliga, socialmedicinska, risker med att utveckla en modell för mottagning av flyktingar som baseras på tillfälliga uppehållstillstånd. Föreningen förespråkar därför att man omprövar grunderna för detta förslag för att, i stället för försämrade villkor, skapar förutsättningar för de nyanlända att skapa sina nya liv. Detta behöver ske genom en accelererad handläggning av asylsökandes ärenden, kombinerat med nya former av mottagande som utvecklas utifrån att se de nyanlända som medmänniskor och tillvarata de nyanländas resurser.

Med vänlig hälsning,

Margareta Kristenson
Ordförande i Svensk socialmedicinsk förening
Professor och överläkare i Socialmedicin
Linköpings Universitet